

ВІСНИК

VISNYK ^{the} HERALD

суспільно-політичний місячник

РІК XXXVII Ч. 6
Year XXXVII No. 6

ЧЕРВЕНЬ — 1984
JUNE — 1984

ЦІНА .90 ЦЕНТІВ
PRICE \$.90

З М І С Т

Українська Головна Визвольна Рада — до 40-річчя	1
ДМИТРО ДОНЦОВ — 30 червня 1941 і сучасні шашелі	2
Міжнародні зустрічі м-р Слави Стецько	4
Ф. КЕРЧЕНСЬКИЙ — Гляньмо правді в очі	5
О. СОКОЛИЩИН — Про українську столицю (Антологія „Київ”) ..	7
М. БОДНАРУК — Жидівська дівчина Рузя (Спогад)	8
ВАСИЛЬ ЛИТВИН — Завдання української преси	9
АНГІН КУЩИНСЬКИЙ — „Істинно-русскіє” літературознавці... ..	11
О.Р. — Пам'яті Євгена Маланюка	14
Д-Р С.М. — „Золотий вінок УНПомочі”	17
СТЕПАН ГАЛАМАЙ — Про хабарництво	17
МИКОЛА СТЕПАНЕНКО — Російщення України (Закінчення)	19
З життя відділів: 41 ООЧСУ у Брукліні, ОЖ ОЧСУ в Гемонд, Інд	24

ПОМЕР Д-Р ВОЛОДИМИР ГОРБОВИЙ

З України надійшла сумна вістка про смерть св.п. д-ра Володимира Горбового. Він був видатним оборонцем Провідника ОУН на так зв. Варшавському процесі в 1935 році, головою Українського Національного Комітету у Львові.

По Другій світовій війні д-р В. Горбовий був заарештований і переданий червоній Варшаві для суду, яка видала його Москві. Був засуджений на 25 років концтабору.

Після відбуття несправедливої кари д-р В. Горбовий повернувся із заслання до рідного міста Доліни, де зазнав переслідувань. У 1978 р. внаслідок постійного переслідування і цькування КГБ, важко захворів і мав вилит крові у мозок. Завдяки вчасній приватній опіці він виздоровів; у стані великого ослаблення помер на 85 році життя.

Св.п. д-р Володимир Горбовий виявив надзвичайну стійкість і вірність українській національно-визвольній Ідеї.

Пам'ять про цього новітнього мученика-героя України житиме в серцях майбутніх поколінь. Вічна Йому Пам'ять!

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА „ВІСНИКА” ЛИШЕ 10 ДОЛ.

ВІСНИК

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА

Українська Головна Визвольна Рада (УГВР) була створена сорок років тому, у липні 1944 року, на Самбірщині, з почину Проводу ОУН і Головного Командування УПА, які очолював ген. Роман Шухевич-Тарас Чупринка. Генерала Р. Шухевича, під іменем Р. Лозовський, обрано Головою Генерального Секретаріату УГВР. Таким чином ген. Р. Шухевич об'єднав у своїх руках керівництво трьох визвольних формацій — ОУН, УПА, УГВР.

Організація Українських Націоналістів, як революційно-політична та організуюча визвольну боротьбу сила, була стрижнем і надхненником обох інших формацій визвольної боротьби — УПА й УГВР.

УПА була збройним раменем нації. УГВР була революційно-державною формацією України, яка продовжувала існування Українського Державного Правління. Вона творила протиставлення до УССР, колоніального творива російського імперіялізму в Україні.

Відновлену народом 30 червня 1941 державність України під проводом Степана Бандери боронила ОУН-УПА. Арештоване німцями УДП у революційно-визвольній боротьбі заступила УГВР, яка була теж всенародньою революційно-державною інституцією, створеною на тотожній з УДП демократично-політичній базі. Перший член УДП ген. Р. Шухевич очолив генеральний Секретаріат УГВР. Крім членів ОУН до УГВР ввійшли — подібно як до УДП — патріоти інших політично-партійних напрямків.

Коли врахувати Український Національний Комітет, створений у Кракові 1941, УДП і Раду Сеньйорів, очолену почесним президентом Митрополитом Андреем Шептицьким, президентом д-ром Костем Левіцьким, почесним членом тодішнім Владикою Йосифом Слішим, з членами Ради Сеньйорів різних політичних само-

стійницьких напрямків включно, то треба ствердити, що УГВР творилася на прикладах формацій 1941 р. Вона була такою самою демократичною інституцією, як УДП і Рада Сеньйорів. Отже, і в тому сенсі вона була продовженням УДП.

Як протиставлення колоніальному твориву — УССР, УГВР заключувала міжнародні домовлення з сусідами України для спільної боротьби проти окупантів України. Її Президент, Голова Генерального Секретаріату й низка інших членів згинули у героїській боротьбі проти наїзників України. УГВР була суверенницькою, всенародньою формацією української нації на українській землі, як усенародньою була УПА, як усенародньою була і є революційна ОУН.

Гег. Тарас Чупринка-Тур-Лозовський символізує єдність трьох формацій у боротьбі так, як символом усенародньої боротьби є Степан Бандера. УГВР була соборницькою державною формацією у своїх ідейно-політичних і організаційно-персональних засновках.

Сорокріччя з дня постанови УГВР українська громадськість відзначатиме без уваги на партійно-політичні переконання. Це була державницька формація української нації на українській землі, яка записалася світлими літерами в історії державного будівництва України. Вона, у поєднанні з УДП, становить нерозривну державницьку традицію останнього періоду Української Державности.

Академіями, науковими конференціями, панелями, доповідями українська громадськість відзначає цю дату нашої історії — створення УГВР як продовження УДП, і хилить голови перед упавшими у визвольній боротьбі — Президентом, Головою Генерального Секретаріату УГВР, Членами УГВР і перед усіми героями дво-фронтової війни ОУН-УПА-УГВР.

Д-р Дмитро Донцов

30 Червня 1941 року і Сучасні Шашелі

Людській шашелі! Няньки,
Дядьки отечества чужого!
Не стане ідола святого,
І вас не стане!

Т. Шевченко

Проголошення відновлення української держави, знищеної червоною Москвою, — Акт 30 червня 1941 року досі викликає напади злоби з боку емігрантських шашелів.

Справжньої причини злоби вони не зраджують (про неї нижче), маніпулюючи „аргументами”, хоч які ці аргументи наївні і недоречні.

Говориться про „нереальність” Акту 30 червня, бо скоро по проголошенні був скасований дійсністю.

А тим часом і проголошення самостійності України в 1918 році і соборності в 1919 році теж були короткотривалого „реального” існування. Дуже короткотривалим було також існування незалежної Карпатської України. Не довго тривала й Західньо-Українська Республіка... Отже ці „аргументи” редакторських еміграційних шашелів не мають жодного сенсу.

Так само й інші. Що, наприклад, держава, проголошена 30 червня, не встигла створити належного державного апарату. Але ці шашелі, наввипередки з більшовіками, вмовляють в еміграцію, що московське генерал-губернаторство в Києві — є наша держава, дарма, що не

має вона ні власної влади, ні своєї території, бо створена „на нашій, не своїй землі”, ні вільної людної (три основні моменти правного поняття держави), бо все населення УССР є закріпачене чужим панам, чужій владі і чужій московській державі.

Наївні і зовсім недоречні аргументи шашелів проти Акту 30 червня. А стверджую це не для полеміки з шашелями (бо з ними не полемізується), а для їх здемаскування перед читачами, які не втратили віри, тверезної думки і не запродали сумління дияволу.

Аргументи шашелів випливають не з процесу мислення, вони подиктовані їх серцем раба. Це ж про цю породу людей говорив І. Франко — „але мозок їх — раб, але серце їх раб”.

Це, кажучи мовою Шевченка, — люди з вродженим нахилом „сидіти нишком”, як та „капуста головата”, всякому „служити-годити”, всякому панові „латинки лизати” і легіти на кожний наказ — „дайон!” або — „герш ту, хамів сину!” — того чи іншого пана.

Їх плебейська душа добирає собі й відповідну, менше, або більше пишноствітну „патріотичну” ідеологію. Але лише як прапор, наліс, або гучну фразу („самостійність”, „соборність”, навіть „державність”) на святкуваннях і бенкетах.

Де ж іде про конкретні політичні домовки-зи і тактику, — там зараз бачимо отого Ярему... з „рабським серцем” і „рабським мозком”. Зараз тоді починається оскаженіла нагінка на тих земляків, які не втратили своєї ідеї, ні не заблагрили своєї душі, в яких не зломився характер і не згасла віра в велике завдання України.

Разом з нагінкою на людей ідеї і характеру, шашелі починають вмовляти, що України, за яку боролися найкращі з нації в 1917-1921 роках, а потім в часі Другої світової війни (а до останніх належать і УПА і автори Акту 30 червня), — що тої України більше „не може бути”... Може бути лише УССР — „наша

“VISNYK” — “THE HERALD” (ISSN 0042-7004) is published Monthly, except July and August, when bi-monthly for \$10 per year by the Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., 136 Second Avenue, New York N.Y. 10003. Second-class postage paid at New York, N.Y.

POSTMASTER: Send address changes to THE VISNYK — THE HERALD, P.O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y. 10276.

держави”...

Твердять шанселі, що в годину, коли рештками сил нація боролася проти навали Москви, — що тоді справжніми патріотами були не ті, що цю боротьбу очолювали, а ті, які перекидалися на сторону Москви („катам помагати”, як М. Скрипник, В. Блинніченко, М. Грушевський і т.п.). А кінчили шанселі цинічним гаслом — занехати всяку власну ідею і всяку боротьбу за неї і „падши, поклонитися” дияволу і славословити „рідних” юд. Політика „півдулі”, як максимум національних „здобутків”.

Певно, що люди з такою психікою мусять, для заспокоєння своєї безсовісної совісті, — в болото топтати тих (в тім і авторів Акту 30 червня, і самий той Акт), які мають незламний хребет і незасмічену „московською блекостою” душу. Ті з еміграції, що не відреклися відвічних ідеалів України і не бажають капітулювати перед чужиницькою силою, повинні собі не лише чутство, але й духово усвідомити величезну вагу ідейну й практичну таких актів, як Акт 30 червня 1941 року.

Люди цього віку, що розбивають голови перед ідолом матерії, — є чужі поняттю ідеї; чогось, чого не дасться ні побачити, ні зміряти, ні зважити, ні зрахувати, ні зфотографувати, ані з’їсти. Чуже їм поняття сили невидимої ідеї в світі видимім, в чинах окриленних нею людей.

Ця сила величезна! Навіть по смерті носіїв тієї ідеї. Навіть, коли їм не вдалося здійснити її. Тим більше, коли це їм — хоч на певен час — удалося.

Коли не поміляюся, то польський історик Кубаля (а може Шайноха) декорює своїм землякам за наставання пам’яті Б. Хмельницького, „якому (писав) не могли дати ради за його життя, і який ще нині грозить нам з могил”... Ідея, яка сотки літ по смерті її, нехай тимчасового, реалізатора тяжила над правнуками противників великого гетьмана, як цілком реальна сила, як ефективний, активний чинник історії в душах нових і нових поколінь України, — такою була ідея гетьмана Богдана в його національній революції проти Польщі. Те саме дасться сказати про Івана Мазепу, якого тіні, якого заповіту в душах нащадків його сучасників, як само панічно бояться

москалі XIX і XX віків. Боятся як реальної, діючої сили, — новітнього мазепинства, як організуючої, страшною для Москви ідеї. Хоч ідею незалежної від Москви держави козацької намагався, безуспішно, зреалізувати великий гетьман тільки два роки перед своєю смертю.

І що в порівнянні з тими велетнями нашої історії, в порівнянні з їх, ще нині промінюючою, організуючою й активізуючою ідеєю, є імена їх противників, „реально-політичних шанселів” тієї доби — Барабашів, Галаганів, Кочубеїв і Ногаїв? Ті перші — по смерті лишилися живими, ці останні були мертві за життя. А коли звернемося до новітніх часів, — що в порівнянні з іменами С. Петлюри, Омеляновича-Павленка, Безручка, Натієва, Є. Коновальця, Р. Шухевича-Чупринки, С. Бандери, мучеників і героїв Крут, Базару і Української Повстанської Армії, — що в порівнянні з ними є постаті „реальних політиків” — Винниченка, Грушевського, Ю. Коцюбинського й цілої гурми соціалістичних вождів галицької і наддніпрянської України, які поїхали на поклін спадкоємцям Петра і Катерини, щоб „реально” і „позитивно” тим катам помагати?

І ще: яку організуючу національну ідею, що запалила б сучасників на боротьбу з дияволом, — можна викресати з творів такої „грозі Москви”, як Тичина, М. Куліш, Рильський, Союра і їм подібні, Вони під тим оглядом стали вже живими трупамі, які їх жалюгідні реклямісти на еміграції, тоді як „кличний дзвін” О. Теліги, Ольжича, Є. Маланюка та інших, за виразом Ю. Клена, „квадриги Вістника”, гудітиме довго в душах тих, які куять і куватимуть велике майбутнє. Про велетенський вплив замученого Москвою Шевченка за його безкомпромісові ідеї, його фанатичний патос, — вплив на наших сучасників, свідчать безуспішні спроби москалів втягнути його, як провінціального поета, в свій „старшобратній” пантеон”; а ще більше, по тих невдачах — кастрація його творів більшовиками, щоб по змозі зфальшувати образ його правди перед нащадками.

Захоплююча сила всякої ідеї — в її непримиримості з ворожою ідеєю. Всі великі ідеї, які руйнували одну форму життя, натомість творили нову, — були непримиримі. Всі вони були

викликом існуючому. Запалюючи своїх визна-ців фанатичною любов'ю до своєї ідеї, вірою в неї, що виключала сумнів, така ідея будила непереможну енергію в душах adeptів, скорше чи пізніше, забезпечуючи тій ідеї тріумф.

Такою була ідея державності України, піднесена Богдановою і Мазепиною булавою. Такою була ідея, якою наперекір соціалістичним „соглашателем” горіла Україна в 1917-21 роках. Такою була ідея, якою була надихана УПА. Такою була й ідея державності, яка була проголошена 30 червня 1941 року. Вона ж і Акт того дня, дала почин новій повстанській акції на Україні, новій після 1917-1921 рр. І якраз неприєднаність цієї ідеї, виклик, що вона його кинула двом велетенським потугам, перед якими тремтів світ, — якраз це є запорукою майбутньої перемоги цієї ідеї і начасности й коначности її нового проголошення 30 червня, двадцять п'ять років тому. Цей Акт і його ідея апелювали до найшляхетніших почувань нації, до її найжиттєвіших і найкращих елементів. Спричинився він до їх активізації, до того, що тлумлений і гашений вогонь спротиву злочину, — знову спалахнув на Україні, запалюючи собою нові покоління.

Цей Акт, нарешті, спричинився до вияснення позицій в нашому внутрішньому житті. Він ще раз показав, під яким стягом може йти незалежницька акція в майбутньому: під стягом націоналізму. Під стягом, який має своє виразне „За” і своє виразне „Проти” — в ідеї і свій виразний шлях — боротьбу.

Натомість прогресивне українство з „демократів”, радикалів, соціалістів і „розкаяних” бувших націоналістів, задивлених у брежнєвсько-малоросійські „кадри”, (а деякі в тельавівських „апостолах” з-під прапора Райса), — без своєї ідеї, без патосу боротьби, — ця прогресивна інтелігенція обернулася політично в „гнилу колоду”, або в „людських шашелів”, в політичних капітулянтів і банкрутів, в колоду на шляху до визволення України.

Середовище, в якому зродилася УПА і з якого вийшов Акт 30 червня, — з тими шашелями не має спільного шляху.

Не стане шашелевого ідола і їх не стане. Якщо і відіграють вони якусь роллю в майбут-

ньому, то лише роллю нових Барабашів, Кочубеїв — роллю коротку і ганебну.

Не творять життя живі трупи.

МІЖНАРОДНІ ЗУСТРІЧІ

В останніх часах відбулася низка міжнародних конференцій у різних державах Західної Європи, в яких брали участь визначні політики й державні діячі вільних націй. На конференції були запрошені також представники поневолених большевизмом народів, зокрема України.

На запрошення голови найбільшої опозиційної партії Іспанії Фрага Іррібарне, як почесний гість була присутня мгр. Слава Стецько на Конгресі цієї партії в Барселоні. На ньому були також представники з ЗСА на голі з конгресменом Філіппом Крейнном, великим приятелем України й інших поневолених народів, французькі парламентаристи, німецькі з головою християнсько-демократичної фракції у німецькому парламенті д-ром Дрегером, глени європейського парламенту на голі з Й.К.В. Отто фон Габсбургом, британські парламентаристи на голі з сер Фредріком Беннетом та інші.

В Остенді відбулося засідання Екзекутиву Світової Антикомуністичної Ліги, на якій АБН і Українську Делегацію заступала Слава Стецько. На засіданні обговорювано пляни праці і зміст зергової Конференції Світової Ліги, як теж прийнято спільний комунікат, у якому підкреслено, що ВАКЛ підтримує національно-визвольну боротьбу України, Литви, Грузії, Польщі, Білорусії, Болгарії, Угорщини й усіх інших поневолених большевизмом народів за їхню національно-державну незалежність і волю.

На запрошення американської організації для співпраці з західноєвропейськими волелюбними силами „Вестерн Голс”, творцем якої був замордований московськими піратами у корейському зістріленому літаку конгр. МекДоналд, великий приятель України й усіх уярмлени Москвою народів, участь брала Слава Стецько у нарадах у Бонні, на загальній сесії

Ф. Керченський

ГЛЯНЬМО ПРАВДІ В ОЧІ

Довго працювала п'ята колона на американському континенті, щоби у народі, який двісті років тому вибрав свободу і збудував своє життя на вільнолюбних засадах, викликати фермент і американську демократію зробити не демократією, а підривною силою проти американського народу. Сотні московських емігрантів, що пливли широкою рікою в Новий світ, довго, витривало утверджували свої імперіальні позиції незамітною пропагандою на користь московських інтересів, в пресі, високих школах, у галивудах, у різних засобах інформації, аж домоглися досить великих успіхів.

Під плащиком несення утопійних ідей „екс оріенте люкс” (світло зі Сходу) затруювали головню молоді американські голови „слав'янським шармом”, вищістю московського духа, революційними закличками „покращити світ”. У тисячах книг та журналів малювали міражі найдемократичніших життєвих стандартів у Московщині; і нині затрують молоді американські душі сумнівами в справедливі засади американського життя, в старі моральні остой, в гордість американського народу — демократію. Сотні здеморалізованих студентів американських університетів з московськими професорами повірили в те, що їхня держава — недосконала, неморальна, держава капіталістично-експлуататорів, де людина людині — вовк, а московська імперія, в минулому царська і зараз у формі ССРСР — ідеальна, що розв'язала як ніхто до неї соціальні й національні проблеми. Головним чином студенти жидівського походження пішли за приманливими кличами тівєї національної і соціальної справедливості, де „всі рівні”, де нема дискримінації рас, соці-

з'ясовуючи наші ідейно-політичні позиції, які зустріли прихильне прийняття з боку угасників. Мала також змогу з'ясувати у довшій розмові з представниками німецьких масових „мідій” наші цілі й шляхи визволення, зокрема з редакторами телевізійних станцій.

яльного походження. Зачаровані ідеєю демократизації рідної демократії стали швидко на послугах московської пропаганди, дармащо в Америці їх ніхто не дискримінував, і стали рупорами ворожої для Америки комуністичної партії. До ідеї демократизації Америки послужили їм старі образи жидів, які пам'ятали „черту оседлості”, і хоч в Америці ніяких обмежень для них не було — стали працювати над поширенням комуністичних ідей, які мали перемогти соціальну несправедливість в Америці, може й не усвідомлюючи, що підривають і власний у новій гостинній країні спокій і добробут.

Так витворився в Америці ворожий внутрішній фронт, який діє довгі роки в підпіллі і пантеличить, вкуті з багатими московськими емігрантами, американців, задоволених з власних успіхів у своїй країні, новими, небаченими можливостями. Цей фронт веде американців до комуністичної партії, до комунофільських інституцій, до совєто-американських товариств, до лібералізму супроти далекої таємничої Москви і неліберального наставлення до американської політики.

Тепер такі затрусні московською блекотою американці виступають проти своїх президентів, які боронять чести американського народу, виступають проти церковних організацій, яких не вдалося перетягнути на свій ліберальний бік (до почервонілої Ради Церков, наприклад), проти озброєння, проти самооборони, проти давніх чеснот, на яких побудовано американську конституцію.

Українські емігранти, як частина американського народу, хоч перші зазнали на власній шкірі наслідки московських ідей, не гірші й не кращі від інших. І в нашій еміграційній громаді також після довгих заходів „демократичних” організаторів з'явився „демократичний рух”, що має подібний характер і завдання, що й американський внутрішній фронт. Він теж об'єднує невдоволених. Тих, що бачать усі хиби

націоналістичної ідеології, тих, що виступають проти устійненого порядку наших організацій, тих, що навіть бачать так зв. перевагу соціальних відносин в ССРСР. Цей рух повторює за кимось невидимим і дискретним, що американська демократія не така вже демократична, що її треба б зробити ще більш демократичною. В ім'я тієї демократичної переваги вони поборюють усіх, хто наголошує на звільненні поневолених народів з-під московської імперської неволі. В ім'я демократії вони визнають за московським народом тавро також нібито поневоленої нації, яка терпить від ненависного режиму. Вони погоджуються з московськими дисидентами, не українськими націоналістами, яких за прикладом Москви називають неграмотно фашистами, що імперією ССРСР керують не москалі, а якісь гібриди-партократи. Вони радять усім незадоволеним — не думати про визволення України, а про демократизацію режиму. За цю демократизацію вони готові воювати, хоч їхній вік дозволяє їм хіба на участь у крислах. . . Вони бажають воювати, поруч з москалями, за добро і людські права московського народу, що — за відомостями московських дисидентів — терпить може найбільше з усіх поневолених Московським комунізмом націй! . . . Такі вони войовничі, ці демократи, хоч в Україні зовсім не хотіли воювати проти німців і москалів, які вдерлися на територію України й донині вояків УПА вважають мало що не упирами, що пили братню кров. . .

Хто включився в цей „демократичний рух”? Що він собою уявляє?

Хтось може сказати, що це залишки розбитої на дві частини (ліву і праву) партії УРДП. Правда, в демократичному русі опинилися ті відколені від організованої письменником Іваном Багряним партії, які з якихось міркувань забули навіть особисті кривди московської влади в селах, які забули голод, колективізацію, смерть батьків у сибірах, забули в ім'я „демократії”. Це молоде покоління, що пережило Сталіна і сталінщину, а Хрущовщини чи брєжньовщини вже не бачило, бо опинилося на Заході, має наївну віру, що після Сталіна, московський братній народ не буде вже такий жорсто-

кий. Наївні „наукові твори” деяких професорів про десять років сталінщини також баламутять тих, занадто ледачих, щоб читати історію. Україна карається понад 65 років, а вони співають про „десять років сталінщини”!

Звільнить лише братній російський народ від партократії, і все буде гаразд у світі! До старих „демократів”, частково вихідців з багрянівської єдиної партії, присєдналася ще одна порода особливих українських емігрантів: це ті, що відбувають прогульки в Україну раз, двічі, а то й більше разів. Ці туристи, які перед своїми подорожами до ССРСР не брали участі в громадському житті еміграції, нагло стали великими діячами і то політичними. Їх зараз видно на різних форумах. Вони не виступають явно з новими ідеями, але поза плечі критикують всіх і вся, особливо організації, які вони згідливо називають націоналістичними — ОУВ-Фронт.

Демократичний рух не оприлюднив ще посправжньому своєї програми. Нікому невідомо, які завдання, яку діяльність визначили собі його члени. Коли приглянутися добре, то видно, що діяльність стає головним чином помітною, коли з'явиться між нас якийсь чужинець, і тоді починаються конференції, зустрічі. Такі зустрічі з поляками, жидами чи москалями відбуваються без попереднього порозуміння з іншими організаціями еміграції, інколи навіть всупереч загальній opinii. Часто ці зустрічі відбуваються з особами, зовсім незнаними нашому загалові.

Були повідомлення про демократичні конференції в нашій пресі, але ніколи не було виявлено цілі й наслідків. Частіше оприлюднюється не якась позитивна праця, а навпаки — задовольняються критикою діяльності інших українських організацій, іноді дуже гострою. Що вони хочуть тим сказати? — годі збагнути.

Вершком нерозберихи „демократичного руху” був виступ одного з лідерів у Філадельфії, в якому він трохи плутано, але докладно, висловив своє політичне кредо. Рішуче й безвідклично він домагався від тієї зненавидженої частини еміграції — бандерівців повної підтримки матеріальної і моральної Петрові Григоренко-

ПРО УКРАЇНСЬКУ СТОЛИЦЮ

УПОРЯДНИК І АВТОР АННОТАЦІЇ ЛЕОНІД ПОЛТАВА, ОКЛАДИНКА БОРИСА П. БЕРЕСТА. Нью-Йорк, Видання Асоціації Діячів Української Культури, 1984. 128 стор., ілюст., факсим., 22 см. Антологія опублікована заходом АДУК, при фінансовій допомозі ООЧСУ. Друк і склад комп. друкарня „МЕТА”, Нью-Йорк.

Бібліографічна записка д-ра О. Соколишина.

Наша культурна спадщина на вигнанні збагатилася оригінальним виданням, а саме Антологією про українську столицю „КИЇВ”, статті і поезії — зібрані невтомним редактором, поетом, літературним критиком, есеїстом, головою АДУК-у в Америці Леонідом Полтавою як дар ООЧСУ і АДУК до 1000-ліття Хрещення України-Руси.

ві, коли той збирався зі своїми однодумцями до Європи. „Лідер”, засуджуючи негативне ставлення бандерівців до „партократичної політики” Григоренка, наполягав на своєму: треба заставити бандерівців заплатити Григоренкові готель, переключачів і дорогу!

Тут виявилось мимоволі ідеологія „демократичного руху”: допомога ідеологові партоткратичної теорії. Але зараз ідеолог хворий і виведений із „строю”, говорячи мовою війська. Йому вже ніяка допомога не допоможе. То ж хіба залишається такому рухові тільки тотальна негація діяльності нашої еміграції, бо вона хоч і не без перешкод — об'єдналася під гаслами революційної боротьби за визволення України, стже протилежними до ідей демократичного руху.

Так, це проблема для вихідців з УРДП та для туристів-критиків, що ж далі робити? і що ж вони робитимуть? Може студіюватимуть різницю між демократією американською і московською? Хай добре студіюють, щоб топчучись у тому русі, не опинилися на списку небажаних осіб, як делікатно декого називають американські патріоти.

Оригінальне і унікальне це видання тим, що, крім поезій, ред. Л. Полтава помістив і короткі біографічно-бібліографічні дані і примітки про поетів, що робить це видання майже унікальним в нашій літературі.

Антологія охоплює три частини: статті Дм. Донцова, Ст. Мішка, С. Вожаківського, Ів. Левадного і Л. Рихтицького, як також „Із постанов” IV Великого Збору ОУН. Друга частина містить поезії, написані в Україні, починаючи від Т. Шевченка, П. Куліша, Ст. Руданського, Ул. Кравченко, П. Тичини, Р. Купчинського, М. Філянського, через К. Поліщука, Є. Плужника, М. Зерова, Т. Осьмачку, Л. Яцкевича, Б. Кравцева і включаючи поезію Ів. Ірлявського, Мих. Чигирина, Г. Соколенка, М. Боеслава, П. Гетьманця, а теж А. Луїніса, І. Калинця, Є. Сверстюка, Ірини Сенік, В. Стуса, М. Руденка, Ліни Костенко, О. Бердника — відомих наших десидентів, одержимих, нескорених, які оспівують наш Золотоверхній Київ, „мій святий”, якого „безславить... Москва” за Марком Боеславом, членом ОУН з 1938 р. та воїном УПА. Третя частина охоплює поезії, написані за кордоном, тобто у Вільному Світі, таких авторів як Ол. Олесь, Є. Маланюк, Ю. Клен, Черкасенко, О. Теліга, В. Переяславець, В. Лесич, О. Лятуринська, Л. Крапка, М. Орест, О. Бабій, С. Орлюк, Яр Славутич, Г. Чернінь, М. Ситник, В. Гаврилюк, М.Я. Косовичева, П. Кізко, О. Лубська, Л. Полтава, О. Тарнавський, М. Верес, О. Веретенченко, Л. Ромен, Яр. Курдидик, А. Косовська, Л. Храплива-Щур, М. Щербак, А. Легіт, Діма та І. Шанковський. Усі вони йдуть за Т. Шевченком, з його „Заповітом” і кличем „Боріться — Поборете”.

За це видання належить упорядникові ред. Л. Полтаві від УККА Грамота ШЕВЧЕНКА. То знаменитий твір для студентів, учителів, для курсів українознавства, шкіл і нашої української молоді.

Комунізм — Облуда!

Націоналізм — Перемога!

М. Боднарук
Канада

ПРО ЖИДІВСЬКУ ДІВЧИНУ РУЗЮ

СПОГАД ДИВІЗІЙНИКА

Я називаюся Михайло Боднарук. В 1943 році, 18-річним юнаком, я добровільно вступив в ряди 1-ї Української Дивізії „Галичина”. Спочатку перебував у Гайди-таборі, а пізніше виїхав на рекрутський вишкіл до Ольденбургу. Перед виїздом Дивізії на фронт мене послали на деякий час до підстаршинської школи в Голландії.

І ось, по закінченні школи (це було приблизно 7-12 листопада 1944 р.) я та ще один вояк верталися до нашої Дивізії, яка саме тоді перебувала на Словаччині. Десь під вечір ми приїхали до міста Одерберг на Чехо-Словаччині. Нас повідомили, що наш поїзд до Желіни (Словаччина) від'їжджатиме аж на другий день, приблизно коло 10-ї год. ранку.

Маючи до диспозиції так багато часу, я та мій приятель-вояк Іван Боднар вирішили оглянути залізничний двірць (станцію), а потім прогулятися десь за містом. Ще на двірці ми тринагідно запізналися з двома молодими чешками. Дівчата запропонували піти з ними увечорі до військового касіна, бо там, мовляв, можна буде добре забавитися. Ми, молодь, очевидно, дуже радо на це погодилися.

Десь коло 9-ї години вечора ми зайшли до касіна, посідали і замовили пива. Напроти нас за столом сиділи німецькі офіцери в товаристві жінок. Не пройшло багато часу, як Іван раптово зірвався з місця і попрямував до того стола. Мене дуже здивувало те, що Іван, не знаючи добре німецької мови, відважється, не прошений, іти в гості до наших „союзників”. Дивлюся на те все і гадаю — що з того вийде?

На моє здивування, Іван почав розмову не з німцями, а з однією з жінок. Це була дуже гарна дівчина. По короткій розмові Іван повернувся до нашого столу. Він був блідий і дуже знервований. На моє запитання, що тут діється, він прошепотів мені на вухо:

— Міську, жінка, з якою я тількищо розмовляв, є жидівка з мого села. Вона називаєть-

ся Рузька (прізвища її я тепер не пам'ятаю). Пропонувала мені гроші або будь-яку іншу матеріальну винагороду — аби тільки я мовчав...

По цих словах, мій приятель запитав мене схвильовано, що він має тепер робити. Я йому порадив, також пошепки, не видавати тасмниці тієї дівчини. Вона не зробила йому ніякої кривди, то треба залишити її в спокою.

Тим часом бідна Руська сиділа як на ножах. Вона увесь час дивилася на нас, і видно було, що денервувалася. І не дивно, адже в ті хвилини рішалася її доля. А Іван сидів, роздумував і потроху заспокоювався. За якийсь час ми допили пиво і повільно вийшли з касіна.

Рузьки ми не зрадили. Якщо вона й досі жива, то, певно, не один раз згадає той вечір в Одерберзі і двох молодих дивізійників, які вшанували її як жінку-землячку і не видали її німцям як жидівку. Опісля Іван мені признався, що він і спочатку був тієї самої думки, що я, але на якусь мить розгубився, бо зустріч з дівчиною була дуже раптова. Ми обидва раділи, що не зробили їй ніякої кривди...

ПАМ'ЯТКИ ПО УКРАЇНЦЯХ У САРАЄВІ

(З архіву Українського Національного Музею в Чикаго)

Укр. Нац. Музей в Чикаго одержав від свого кореспондента з Сараєва (нині Югославія) цікаву картку з зображенням того мосту, на якому в 1914 році було вбито Франца Фердинанда і його дружину, з чого розгорілась Перша світова війна. При тому наш дописувач подав інформації, що в цьому місті в австрійській адміністрації було багато українців. Про них тепер згадують пам'ятники на католицькому і православному цвинтарях цього міста. Ось що вони говорять: „Здес отпочиваєт Константин

Василь Литвин

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

Здається, не треба нікого переконувати, якою могутньою зброєю є сьогодні преса, книжка, взагалі друковане слово. Преса — це голос і сумління народу, це могутній чинник, який формує світогляд суспільства, громадську думку, опінію, впливає на настрої мас, викликає заворушення, може валити уряди і т.п. Загал читачів вірить безкритично в те, що пишуть газети. Наполеон казав, що він боїться більше однієї газети, як десять дивізій ворога.

Андрухович НАВРОЦЬКИЙ 1862-1899. Дорогому супругу і отци Елена і Марія"; „Теофіль ГАРАСИМОВИЧ 1854-1901 Спи сном блаженних"; „Президент Окр. Суда Сарасво Северин МЕДВЕДЗКИЙ † 1903"; „Іван ПЕТРОВИЧ, 1865-1914, Зофія 1868-1934, Роман 1896-1948."; „Віктор ШАШКЕВИЧ † 1936, Теза ШАШКЕВИЧ 21.I.1959."; „Томко-Дамян СКУТИНСЬКИЙ 1873-1931, Амалія 1872-1946."; „В. РАДІМСЬКА 1836-1896.”

Крім тих кам'яних, зберігаються ще й дерев'яні хрести, деякі ще з ясними написами. З них подано тільки прізвища: Ренко Пашинський, Сверида, Залуцький, Лижка, Федішин, Нумковський Іван і Олександра, Тарашкевич, Пукай, Марков, Полько, Мартиховський, Мацак, Шчур, Дерек, Шух, Емілях, Назарук, Яндрух, Музика Катерина 1876-1943, Музика Михайло 1873-1948, Гумар Іван 1879-1948, Доманський, Лазовський, Черкавський † 1958, Білик, Зелеський, Березовський, Бойдуник, Деркач, Кузик, Чернявський, Чорко, Левицький, Володимир 1901, Бондарук 1883-1947, Басистий.

Тепер ще живе в Сарасві горстка українців. А ця замітка хай буде пам'яткою про тих, що там колись жили і про котрих ще говорить цвинтарне каміння та похилені хрести... А може знайдуться в світі їхні земляки, що знайдуть своїх давніх знайомих або й рідню серед цього списку і згадають їх не злим, тихим словом.

Ант. Куцинський

Преса може бути добра і погана. Добра преса подає інформації про події з різних ділянок життя, навітлюючи їх під кутом християнських моральних засад. „До основних етичних засад журналіста належить докладність, дбайливість і добра воля у збиранні і передачі вісток, в коментуванні та вияснюванні подій, при чому думка про загальне добро завжди мусить мати перевагу над інтересами одиниць чи груп” (із „Кодексу етики українського журналіста”).

„Сьогодні преса стала оком, вухом і дотиком, яким суспільства сприймають події. Журналісти — то велика сила нашої цивілізації. Вони не лише подають нам факти, не лише говорять про щоденні події з життя світу, але й відповідно навітлюють їх, дають свої завваження, творять опінії й оцінки осіб, подій, напрямків. Все то споживає читач, для якого часопис необхідна щоденна їжа” („Вісті з Риму”).

На жаль, сучасна преса, опанована великим капіталом, або лібералами, далеко не відповідає тим шляхетним завданням, яким вона повинна служити. На Заході існує свобода преси, але немає свободи в пресі, немає можливості висловлювати в пресі свobodно свої переконання, що незгідні з думкою тих, котрі диспонують пресою. Хто намагається боронити стійкі ідеали, мораль у політиці, літературі, мистецтві, визвольні ідеї поневолених народів, ідеалізм, — того зараз назвуть фашистом, нацистом, ворогом демократії і миру. Модними ідеями сьогодення є пацифізм, капітулянтство, навіть детант і співпраця з ворогом людства — червоною Москвою, і хто виступає проти тих шкідливих доктрин, той не має доступу до преси, радіо, телевізії. Хто проповідує моральне відродження світу, ідейний похід проти большевизму і російського імперіялізму, той „палій війни”.

У такій безідейній атмосфері виховується молодь. Їй дозволяють усе, дають вигідне життя, вільну любов, але відбирають вищі шляхетні ідеали, знеславлюють патріотизм, любов до Батьківщини і Бога. Наркоманія і секс пережирають її духовість, як шашелі хворе дерево.

Антін Кущинський

„ІСТІННО РУССКІЄ” ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІ ДАВНІХ І НЕДАВНІХ ЧАСІВ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Перед нами лежить книжка — „Сочінєніє І. Кулжінскаго” під назвою „О ЗАРАЖДАЮЩЕЙСЯ, ТАК НАЗИВАЄМОЙ, МАЛОРОССІЙСКОЙ ЛІТЕРАТУРЕ”, видана в Києві 1863 року, в друкарні І. і А. Давиденка, з написом: „Одобрено ценсурю 21 декабря 1862 года”. Цю книжку написано в м. Ніжені на другий рік після смерті нашого генія й пророка Тараса Шевченка. Йому ж головню й присвятив автор цю „працю”, поділену на три частини: 1) „Южнорусскій элемент, как предмет торговли”; 2) „О малорусском языке” і 3) „Дневник Т.Г. Шевченка”.

Особливо ворожим духом проти Шевченка насичена перша частина, яку ми тут коротко зreferуємо, подаючи для більшої кольоритности (і для документації) в оригіналі деякі характерні вислови автора. Шановні наші читачі зможуть приймати цей матеріал „на весело”, бо в наші часи він годився б для поміщен-

ня в гумористичному журналі типу „Лиса Микити”...

На початку свого „твору” автор висміює чутливість української козацької натури, що на підпитку може легко розплакатися при згадці про минулу козацьку славу і щедро нагородити грішми „хитрого” оповідача:

„Стоит только ловкому и искусному человеку развеветь воспоминания про Колесвину, про Хмельницину, про Сеч Запорожскую, да еще запеть казацкую песню о том, как в поле могила с ветром говорила... мы сейчас готовы расплакаться, а уж вишньовською вдоволь напоим сметливого разкажчика певца, і денег, пожалуй, дадим ему на дорогу”...

Таке наставлення до сумних спогадів „к отжившей старине” в теперішній практичний час, як каже автор, може служити дуже вигідним предметом торгівлі. Така торгівля, а „правильнее сказать — перевод нашей наивной чувствив-

ДРУГИЙ ТОМ ДО „ІСТОРІЇ УКРАЇНИ”

У Нью-Йорку вийшов із друку другий том англійської праці д-ра Миколи Чировського, під наг. „Вступ до історії України”.

У цій темі охоплені періоди Литовсько-Руської Держави (себто Литовсько-Української) та козацьку українську державу. Книжку з кількома цінними мапами й ілюстраціями опублікувало Видавництво Філософічна Бібліотека, у твердій полотняній оправі.

Проф. д-р Василь О. Луців дав другому томові „Вступу до історії України” високу оцінку і ствердив, що це дуже важливий посібник для студентів та важлива лектура взагалі для англійського читача.

Проф. д-р Микола Чировський викладає в Сеттон Голл Університеті в Нью-Джерзі. Він є вибраним головою ООЧСУ на біжучу каденцію.

ПОМЕР ПРОФ. СИМОН ВОЖАКІВСЬКИЙ

У шпиталі в Ірвінгтоні, Н.Дж., помер після затяжної недуги вночі з 5-го на 6-те червня 1984 р. видатний політичний і громадський діяч із Наддніпрянщини, член Ради ОУН св.п. проф. Симон Вожаківський.

На початку Другої світової війни на Кіровоградщині розпочав активну співпрацю з членами Північної Групи революційної ОУН. Організував підпільну мережу ОУН, пропагуючи революційно-визвольні ідеї ОУН; створив перший великий загін УПА, який потім переріс у частину УПА-Південь.

На еміграції по Другій світовій війні був одним із співорганізаторів Спілки Української Молоді. У ЗСА, був у 1952-53 рр. головою СУМ-А. У різних роках св.п. проф. Симон Вожаківський був активним в ООЧСУ, в УККА, диригував хорами, писав до „Шляху Перемоги”, „Вісника” ООЧСУ та ін. націоналістичної преси. Був членом Редакційної Колегії „Національної Трибуни”, членом Екзекутиви УККА, головою Комісії культури і науки.

тельності на „налічні денгї” почалась з „встановлення малоросійського язика і возсозданія южнорусской літератури. Первоначально іздани билі „Грамматика” і „Южно-русскій Букварь”... „Грамматка” с картинками і образками. На одной сторонѣ листка ізображен козак, курящій трубку... Для торговли тут главное — козак... найдутся добрые Нічипори, которые за одну ету виньетку купят „Грамматку”... Далі автор підкреслює, що вступна стаття в „Грамматці” силкується доказати, що „малоросіяне” обов'язково повинні починати вчитись читати з „малоросійського, т.є. с іспорченого русскаго язика”. (Підкреслення автора книжки)

А між тим, по словах того ж автора, — „малоросіяне” від часів Рівноапостольного Князя Володимира і „мудраго” Ярослава, завжди учились і учаться спершу слов'янської грамоти, щоб навчитись молитись Богу, бо інакше знання грамоти не потрібне для „простолюддѣ”.

Далі автор звертає увагу, що в кінцевому слові „Грамматки” при всьому зовнішньому, ніби християнському, настрої, мимоволі проговорюється... „о какой-то воле людской” і дивується: „о какой свободе хлопочет „Грамматка”? Далі він критикує зміст „Грамматки”, що починається з шести псалмів Давида... „перепорочених, т.є. переделаних на малоросійское наречіе”. Він це називає „святотатством”, яке „компромітує” діло спасіння наших ближніх. А далі каже:

„Позвольте спросить вас, господін сочинитель Грамматки — неужелі ви забилі, что теперь... Малоросія уже не составляет пограничной стороны Россіи, но есть одна із ся внутренних частей?” (Підкреслення автора книжки). ... „Малоросіи уже, слава Богу, нет, а есть одна

З Шевченка набирайте карности, відшукуйте квіти краси, а будете краші і зблизитеся до сходу нашого сонця, і всі ми опинимося в вільній соборній великій Україні!

Василь Стефаник

наша славная Россія (підкреслення його ж), с семью морями-океанами на своих границах”... „Нет, ми все искренно любящие Россію і наш богатый, сильный і прекрасный язык русскій, обязываемся сказать по совести, что малоросійская „Грамматка”, ізданая в С. Петербурге в 1857 году, самая вздорная затея і самая вредная нелепость”. (Підкреслення Кульжинского). Подаємо ці слова в дослівному перекладі: „Це найбільший безглуздий задум та найбільш шкідлива дурість”!

Але, продовжує Кульжинскій, — „торговля южно-русскаго элемента” не припинилась на „Грамматці”, бо появилсь: „БУКВАРЬ ЮЖНО-РУССКІЙ”, 1861 року, „цена три копейкі, составил Тарас Шевченко”. Цю книжку Кульжинскій охарактеризував спочатку такими короткими словами: „Его пустейшая із пустейших книжек”... Особливо він зупиняється на думках Т. Шевченка, помічених в тому Букварі... „на іспорченом русском, т.є. малоросійском языке про Пирятинскаго поповіча Олексія да про Марусю поповну Богуславскую”. По його словах — перша дума ще є „так себе”, з деякими моральними поученнями, а друга — нікудишня, просто „із рук вон”. А найбільше йому не сподобалась в тій думі „молітва новейшаго произведенія: „Ой визволи, Боже, нас всіх бідних невольників з тяжкої неволі. Вислухай, Боже, в просьбах щирых, в нещасных молитвах, нас, бідных невольників”. Він каже: „Тенденція етого букваріка одна і та же, что і в „Грамматке”, і какаля-то воля людская, освобождение із какой-то неволі. О какой ето свободе хлопочите вы, господа букваристи!!!” Такими словами з підкресленнями закінчив Кульжинскій свої висміювання і підозріння на адресу Тараса Шевченка.

До того він ще звернув увагу, що в „Букваре” про „богопочтеніе” надруковано таку приповідку: „Застав дурного Богу молитись, то він і лоб проб'є”, і за те ще раз повторив, що

Ніщо так не спричинює створенню майбутнього, як завзяті мрії. Сьогодні — вигадка, химера, а завтра — тіло і кров.

Віктор Гюго

„Буквар” Шевченка таки „пустейшая із пустейших книжек”...

З гарячим обуренням накидається Кульжинській на Шевченків „Букварь” і за те, що він дав велику виручку продавцям. Його надруковано накладом багатьох тисяч примірників. Коли ж через „Малороссію” перевозили мертве тіло Тараса Шевченка до Канева, то... „Южно-Рускіє Букварі, как саранча, налетели на „Малороссію” і зібрали велику суму грошей... „Какая-то невідімая сіла гнала їх на Малороссію. Очевідно, что і триумфальное шествіє мьортвих останков Шевченка также вошло в комерческіє комбінації компанії, торгующей южно-русским элементом”... А далі продовжує, що всі ті промови й вірші, всі овації були не на пошану бідного Шевченка. Все це діялось в честь „какой-то ідеї, сопряженной невідімою связью з торговлей южно-русским элементом” (Підкреслення слова „ідея” Кульжинського).

Ще дуже невдоволений він і тим, що на обкладинці Букваря поміщено оголошення про продаж інших літературних „товарів”, як „Чорна Рада”, „Повісті Основ'яненка” і навіть „Проповеді на малороссійском языке протоієрея Грегулевича”. Нарешті, він подав свій „учений” висновок, який процитуємо в оригінальному тексті:

„По здравому смыслу общечеловеческому, которой говорит всем малороссиянам і панам, і мужікам, і священікам, что іспорченоє наречіє русскаго языка ілі, так називаеомой, малороссійскій язык, как аномалія, не імєет нікакіх прав на літературную самсстоятельность, і недостоєн употребленія ні в какіх серъюзных случаях, но нуждается в ісправленію посредством чістаго общерусскаго языка”.

**

Так у 1863 році, понад сто літ тому, якийсь оцей І. Кульжинскій був напевно неперевершеним серед москвинів „літературознавцем” і критиком Шевченкових творів та автором за судження української мови і по його словах — „зарождающей”, так називаеомой малороссійской літератури”...

Від того часу настали великі зміни. Твори з Шевченкового „Кобзаря” переможно поширилися по всьому світі, в перекладах на мови понад 50-ти культурних народів, у біля 400 виданнях, накладом понад 10 мільйонів примірників. Пам'ятники на честь Шевченка височіють у багатьох столицях. Українська мова і література здобули собі признання в усьому літературному й науковому світі.

Але і через понад сто років після появи книжечки Кульжинського не перестали існувати „літературознавці” й критики, що не визнають широкого діапазону тематики та глибини й величі змісту творів нашого генія, що намагаються у ХХ столітті — російщити Україну.

Ось тут подаємо приклад поглядів одного з сучасних московських журналістів, Петра Алексєєвскаго, який в обширній статті „Не сотвори себе куміра”, на сторінках найпопулярнішого у вільному світі органу „Новое русское слово” — 6 червня 1961 року написав про Шевченкові твори таке (подаємо в дослівному перекладі):

„Творча тематика Т. Шевченка надзвичайно бідна; їй притаманна якась безнадійна вузькість, досвідчена поверховність. Той, хто почне читати „Кобзаря”, не знайде в ньому ні глибини думки, ні злету духа, ні широти погляду...”

Гадаємо, що коментарів до ухваленої царською московською цензурою в Києві 1862 року книжки Кульжинського, ні до вільного слова Алексєєвскаго в „Новому русскому слові” в Нью-Йорку 1961 року не потрібно давати, хіба лише поставити між ними знак рівняння.

Зреферували ми ці „шедеври” думок двох „істинно русскіх” авторів з двох століть лише для розваги наших читачів у традиційні дні Шевченківських святкувань, з нагоди 170-річчя з дня народження нашого національного генія.

„ВСТАВАЙ, ХТО ЖИВИЙ, В КОГО ДУМКА ПОВСТАЛА, ГОДИНА ДЛЯ ПРАЦІ НАСТАЛА!”...

Леся Українка

Українська Культура

ПАМ'ЯТІ ІМПЕРАТОРА ЗАЛІЗНИХ СТРОФ

(До появи збірника з нагоди 15-річчя смерті Євгена Маланюка) Ю

Перед нами в червоній обкладинці книга, а з неї споглядає із застиглим виразом вічності на обличчі — скульптурний портрет Євгена Маланюка, виконання С. Литвиненка, з автографом поета. Книга випущена фондами Кураторії ім. Ляристи Целевич і Уляни Целевич-Стецюк при ОЖ ОЧСУ. Упорядкувала її письменниця Оксана Керч-Куліш.

Це — збірка матеріалів, що стосуються життя і творчості поета та інформацій від близьких поетові осіб, літературних критиків і дослідників його творчості. Перша частина збірки зосереджена більше довкола біографічних даних про Є. Маланюка в різних періодах його творчості і життя; друга подає відгук на творчість і її аналіз, а третя включає різноманітний матеріал: деякі вірші Є. Маланюка, перекладені на англійську і французьку мови, присвячені автору вірші, музику на твір поета „Остання весна” — драматичний монолог, композиції Я. Ласовського, дружні шаржі тощо. Завершують це видання бібліографія творчості

поета і зібраний Богданом Романенчуком цінний список статей про творчість Євгена Маланюка. 119 сторінкова книга збагачує нашу уяву про цікаву й багатогранну особовість поета-вісниківця, змальовує його яскраву і кольоритну постать у родинному колі, серед знайомих та у змазі з життям за свою улюблену Елладу степову — Україну.

Збірку відкриває спроба доповнити авторову біографію, яка появилася в „Українській Літературній Газеті” 1957 року — віршами поета про матір, річку Синюху, „голоси землі”, діда Василя (з твердою статурою козака) та батьківщину корифеїв — Херсонщину.

Олександр Семененко згадує про життя поета в юних студентських роках (уривок із книжки „Харків, Харків”), як про начальника кулеметної сотні, початки поетичної творчості, знайомство з Зосією Равич — першу зустріч серця, уривки з поезій поета до своєї нареченої (потім дружини). Слідує спогад про поета пера Івана Янишевського, у другу річницю його смерті, що старається заступити брак біографічної силуетки автора знаними йому біографічними даними і оцінкою літературної спадщини. (передрук із „Молодої України”, 1970) Інж. П. Шох подас спогад про Є. Маланюка з 1922 року, в таборі інтернованих вояків УНР, коли до Щепьорна коло Каліша переведено 5-ту Херсонську дивізію, в якій поет служив у ранзі сотника. Тут загадка і про Подєбради, де студіював, оформлення політичного світогляду поета і відгук на стрічу вже в Нью-Йорку, в 50-их роках. Інж. П. Шох тепло згадує про Маланюка: Поет ніколи не дискутував про Мету свого життя — боротьба за поневолену степову Елладу (Україну), але ніколи не відмовлявся дискутувати про траси наміченого шляху; боготворив Шевченка, картав Драгоманова за марнування часу і таланту Івана Франка, був непримиренним противником советчини. В советській полові вишукував усе те, що мало іскру Божу. Шанував ряд поетів

Андрій Легіт

КАШТАНИ

Каштани цвітуть над асфальтом чужим,
Це ж кийські рідні каштани!
Та сонце не світить, клубочиться дим
І їдкі непроглядні тумани.

Не лащиться легіт об кучері віт,
Бурун прокотився... і тиша...
І цвіт їх найкращий, рожевий їх цвіт
П'янким ароматом не дшиє.

Усюди похмуро, де оком не кинь,
Де ж травня веселого чари?!
І марять каштани про кийську синь,
Про соняшні обрії марять.

підсоветської дійсності, які зуміли серед сірих обставин соцреалістичної халтури втримати свій талант чистим, а душу невгнутою.

Професор Дж. Кіршбаум згадує про зустрічі з Є. Маланюком 1934 р. Його в'язала з поетом тісна приязнь. Він, між іншим, глибоко шанував його: „Є. Маланюк був такою рідкісною людиною, яку ви з першого погляду мусите подивляти і шанувати”.

Поет Леонід Полтава свої спогади про поета проводить у кількох плянах, із пов'язанням зустрічей у різних місцевостях і етапах знайомства, від 1946 року почавши. Засвідчує, що Є. Маланюк розчарувався МУР-ом, позитивно впливав на поетичну молодь. Полтава переносить нас до нової зустрічі з поетом, вже в 1960-их роках, у Америці: „Зір зосереджений, реакція негайна, вражала точність вислову, часто з гумором.” Писав до „Вісника” ООЧСУ. Згадує спільне читання віршів, навіть раз при свічці. Їх в'язала глибока приязнь. Лишився в пам'яті один вислів Маланюка: „Громадянство все менше читає нашу літературу, — так ізнову просплять Україну”.

У другій частині збірки ідуть роздумування, аналіза й оцінка творчої спадщини поета. Стаття Донцова „Поет апокаліптичних літ” — наче епітаф на творчій спадщині Є. Маланюка. На тлі поезій „згорілої душі і перетлілого серця”, „тихого розпачу і квиління”, „анемічної сатири”, „безсилої меланхолії” „наївних альковних захоплень”, серед зманірованого революційного квиління Тичини”, „гістеричного сосюкання Сосюри” — став Маланюк на повний зріст „тверезим варягом” у цю добу історичних вітрів і злив. Не поховали його й МУР-івці. Суть його в тому, що хотів потрясти свідомістю народу, прищепити віру. Життя поета було підймання вгору вузькою стежиною, такою самотньою, як сама Україна.

Богдан Романенчук у статті „Кривавих шляхів апостол” пише про ріст ліричного чуття поета, який проміняв стилет на стилос, що часто спливав кров'ю сердитих слів, звернених до ворога-окупанта. Бойова вдача поета похитнула його і він „заплив у п'яний синій хміль”... Маланюк доказав своїм стилем і письменством, що можна бути водночас поетом-модерністом і

рівночасно патріотом. „Підстави нашої політики” стали його духовою інспірацією — після огінко-винниченківської задухи... Маланюк на відміну від інших поетів, включившись у модернізм, не втратив істотного складника поезії — ідеї!

Маланюк атакує малоросійство, що зумовлене, на його думку, географічним положенням України і наполегливою і пляною державною махінацією Москви. Вважав, що Україна належала до культурного кола античної Греції-Еллади, що виявляється в пошані українців до гідності людини, у високорозвиненім чутті моралі та т.зв. „калокагатії” (сполучення краси і добра, як виховного ідеалу в античній Греції). Сам був прихильником „норманської теорії”. Україну уявляв собі як прекрасну безголову Ніке, гетеру, степову бранку, і за ці „богохульства” в зображенні України просить у неї вибачення. Ненавидить „ненькоукраїнське народництво”.

Володимир Біляїв у статті „Про Маланюка” пише про поета від 1925 року (27-літнього поета), його життєву настанову і т.д., про особу поета, якою і досі не цікавляться наші катедри українознавства й університети, любителя Шевченка, в якого зброя і перо літописця — криця і камінь!

„бо вороги не згинуть як роса,
раби не зможуть взріти сонця волі.
хай згине світська еллінська краса
на тучнім пропонтієвськi суходолі,
щоб власний Рим кордоном вперезав
І — поруч Лаври — станув Капітолій.”

Софія Наумович у статті „Євген Маланюк про сумерк російської імперіалістичної літератури” аналізує вибрані теми з „Книги спостережень” які є відгуком автора на літературні, культурні і політичні події нашого часу. В розділі „Росієка” поет сильно критикує великоруську літературу, гіпертрофіо-склерозний процес у державі, в якій панувала „брудна, напівдикунська орда”, що засвоїла собі від татар завойовницьке хижацтво, ненаситність визиску і катівське вміння поглинати гірші культурні надбання...” Поет дивується з по-

клонів перед російською літературою, навіть перед Гоголем, який скалічив багатство української душі. Гоголь в очах Маланюка — „свідомий малорос” сказати б, батько малоросизму..

Борис Олександрів заступлений в книзі статтею „Поезія Євгена Маланюка та її відгомін в Україні”... згадкою про Маланюка в 30-му році, коли був ще студентом у Києві, де в якомусь журналі стрінув вірш Сосюра проти Маланюка. Сосюра нахвалявся „розпатронити” Маланюка у бою... Це була відповідь Маланюкові — на наказ згори нових хоронителів чистоти політичної графоманщини, бо поет відважився заатакувати Тичину...

Якщо шукати за домінантами в темах Маланюка, то у його десяти збірках і в „Книгах спостережень” ними є почуття розлуки з його Степовою Елладою, про яку він марить на пісках „емігрантських Сагар”. Мотив невтішної туги пов'язаний з мотивом України-бранки, для якої в нього в душі боряться суперечні чуття ненависти і покори. Ці мотиви появляються в нього в 1920 р. а розроблені глибше в 20-30-их роках.

Від 1939 року („Перстень Полікрата”) ці мотиви стають менше відчутні, а частіше виступає мотив героїчного минулого. „Влада” в 1951 р. вже показує його більше як мрійника. Але знов прокидається в ньому поет-воjak, якому сяє „незгасна й незмінна Батьківщина”.

У роках 1939-1941 приходить у поета „злегка мелянхолійна врівноваженість поета-філософа”. У його праці з'являються персональні нотки... Більшість віршів Маланюка т.зв. американського періоду характеризує ностальгія — людяна, тепла... У вірші „Серпень” (1951) рефлексивність, сковородинську мудрість. Ще поет виявив велику майстерність філософічну, перед смертю уважно слідкував за плеядою шестидесятників, у яких вбачав доказ незнищенного українського духа...

Орест Т. Павлів проаналізував деякі аспекти націоналістичного світогляду Євгена Маланюка. Автор розпочинає свою аналізу думкою К. Віди: „Якщо б українська еміграція після Першої світової війни не видала нікого іншого, окрім Маланюка, то вже сама творчість цього поета, есеїста й історіографа виправдала б існування всієї української еміграції між двома сві-

товими війнами.” Павлів підкреслює вартість поета, як метра лицарської вільної думки, Шевченковий динамізм, палку інвективу, святе обурення, лицарську відвагу, аристократизм духа, простолінійність думки та ясність національно-політичної концепції. Творчість Маланюка наче катарзис для людського сумління, для морального очищення. Його пісня зроджена з програної нашої визвольної боротьби та з власного болю: „Його вірш став салютом майбутній перемозі”. Поет хотів шляхом болю відродити свою Націю і довести її до прозріння. Та, помимо всього, не можна зачислити поета до категорії утилітаристів. Старі зруйновані підґрунтя святинь ставали в нього осяяними святинями.

Третя частина матеріалів про Маланюка розпочинається короткою статтею А. Ласовського про „Проблему стилю в музичному трактуванні поезій Євгена Маланюка.” Слідують вірші „Арс Поетіка” та переклади — Ольги Репетило — французькою і Тетяни Шевчук — англійською мовами, дружні шаржі, веселі вірші Порфирія Горотака, Лева Яцкевича, Теодора Курпіти... Коротка бібліографія творчості поета — видані збірки та есеї як і короткий показник статей про творчість поета закінчують цю багату збірку матеріалів про поета — імператора залізних строф, поета шовкової сталі...

Враження від книжки — велике. Вражає відкриття глибини його творів та поглиблене сприймання особовості Маланюка, ідеологічне унапрявлення його творчості — все це підносять оцінку поета з перспективи часу на вищий рівень. Духовість поета, якого вартість ми не завжди схоплювали за гімназійною лавкою або читаючи його в довільні хвилини — викликає у нас переоцінку поета в світлі прочитаних статей

Письменниці Оксані Керч за нелегкий труд належить наша щира подяка, а Кураторії Фонду ім. Ляиси Целевич і Уляни Целевич-Стецюк при ОЖ ОЧСУ — наше признання.

О.Р.

ЮВІЛЕННИ АЛЬМАНАХ „ЗОЛОТИЙ ВІНОК УНПОМОЧІ”

У модерній комп'ютерній друкарні „Мета” в Нью-Йорку вийшла книжка на 182 стор., під назвою „ЗОЛОТИЙ ВІНОК УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПОМОЧІ” — найновіша публікація УНП з нагоди 70-річчя заснування забезпечено-громадської народної Установи піонірами на Пітсбуржчині в 1914 році.

До збірника-альманаху, який є багатоілюстрованим, ювілейним виданням, зредагованим Леонідом Полтавою, двокольорова обкладинка мистця Петра Сидоренка з Канади, входить нарис розвитку УНПомочі під наг. „Власним шляхом” (від 1978 р. до 1983 р.), промови голови Проводу ОУН Дост. Ярослава Стецька, головного передсідника УНП ред. Володимира Мазура, спогад дир. Михайла Гікавого „Наша праця в Чикаго”, стаття інж. Павла Маренця до 100-ліття народження Василя Шабатури — довголітнього діяча УНП, стаття Сергія Радчука „Життєве забезпечення необхідне”.

Дальші частини книжки-альманаху: „Напередодні 1000-ліття Хрещення України-Руси”, „Українська історія”, „Київ — столиця України”, „3 української поезії” — написали такі автори, як: д-р Д. Донцов, д-р Микола Аркас, інж. А. Кущинський, І. Кузич-Березовський, Надія Наум, В. Гальченко, Ю. Іваськевич, „С. Карпатський” (псевдонім, автор в Україні), проф. І. Левадний; серед поетів — Олесь Бабій, Ганна Черінь, Ольга Лубська, Андрій Легіт (Англія), Євген Маланюк, Л. Полтава, а цей розділ закінчується полум'яним твором Івана Франка „Вічний Революціонер”.

Дві статті присвячені видатним постатям: о. Агалиєві Гончаренкові, першому пропагаторові визвольних ідей Тараса Шевченка в Америці, у його 150-річчя народження, та літературознавча розвідка „Пам'яті поета Олесь Бабія”, який помер на самотині в Чикаго. Альманах „Золотий вінок УНПомочі” закінчується англійським резюме.

Огляд діяльності УНПомочі в ЗСА і в Канаді „Власним шляхом”, за роки 1978-83, є продовженням книги „Історія УНПомочі в Америці і Канаді”, пера Леоніда Полтави, що вийшла

Степан Галамай

ПРО ХАБАРНИЦТВО

Життєві умови в ССРСР, зокрема в окупованій Росією Україні, за так званого „п'яного господарства” заставляють населення, отих „рабів німих” — послуговуватись підкупством, хабарництвом, щоб купити для себе й для рідні конечні для прожитку речі щоденного вжитку. В такий спосіб дійсність підмосковського життя така, що є підстава твердити про хабарництво в цілому щоденному житті. І, хоч як дивно це для вас виглядає, то ті, які не хочуть приймати хабарі, або наважуються поборювати підкупство та хабарництво — засуджені на не-

друком у 1977 р.

Перегляд Альманаху засвідчує, що „Золотий вінок УНПомочі” це не лише ювілейний звіт цієї організації про її багатогранну діяльність, а й важливий вклад в українську історію і культуру.

Ціна 1 примірника 6 дол.

Д-р СМ

З Шевченка набирайте карності, відшукуйте квіти краси, а будете кращі і зблизитеся до сходу нашого сонця, і всі ми опинимося в вільній соборній великій Україні!

Василь Стефанік

ТЕЛЕФОНІЧНЕ ОПИТУВАННЯ НАШИХ
ЧИТАЧІВ ВИЯВИЛО, ЩО МАЙЖЕ ВСІ ВОНИ
ПІТДРИМУЮТЬ КАНДИДАТУРУ
ПРЕЗИДЕНТА-ПАТРІОТА
РОНАЛЬДА РЕГЕНА.

Берімо участь у голосуванні восени!

вдачу!

На підставі розповідів людей, котрі довгий час або слідували за пресовими повідомленнями про судові розправи за перекупство чи пак хабарництво в підсоветській дійсності, або мали нагоду бути знайомими із суддями (хоч і яка та м пародія на справжнє судівництво, бо й там у теоретично незалежному судівництві — завжди, коли це потрібно, диктує партія) — подамо короткі образки з щоденного життя.

Отже, найперше вибрався „наш покупець” до ГУМ-у (Главний Універсальний Магазін), який також має спеціальний відділ висортованих харчів і то таких, що їх тільки можна набувати в крамницях на Кремлі (див. мою попередню статтю у „Нац. Трибуні” про „Кремльовку” — С.Г.), або ще в „Берьозці”. „Берьозка” (по-українському „Берізка”) — це назва харчової крамниці, що в ній продаються харчі й інші потрібні товари, але виключно за чужу валюту, тобто не за рублі. Також потрібно „пред’явити” (показати) Ваш чужинецький паспорт. Це значить, що в засаді навіть якби місцеві люди й мали чужу валюту (чужі гроші), то їм у такій „Берьозці” не продадуть нічого.

„Наш покупець” розповідає, що він навіть не йшов до продавчині за прилавком, а прямо до „шефиці” (звісно, це вже заздалегідь домовлено). Вона поздоровилася з ним, ніби з давно знайомим (а вже ж! — СГ) та запитала, що йому потрібно? При цьому, як справжня західня „бізнеслейді”, поінформувала про доброякісні товари, як кав’яр, різні вуджені рибки, овочі, огірочки та помідори (хоч була зима!). Порадила пройтись по крамниці то пооглядати. Через п’ятнадцять хвилин згаданий покупець поступив знов до канцелярії завідуючої, або по-англійському „менаджерки”, і дістав усе в гарно запакованому пакуночку. Виходячи попри касирку, заплатив рахунок, а для гарної пані — додаток 15% ціни. Обоє усміхнулись і як потім, трохи призадумавшись,

**ЧИ ПОЖЕРТВУВАЛИ ВИ НА ПРЕСОВИЙ
ФОНД „ВІСНИКА”?**

наш покупець розказував, то ні йому, ані гарній пані й на думку не приходило, що він — хоч і член партії і правник, разом з приятелькою вчинили державний злочин. Таке дуже вже поширене хабарництво, що без нього, мабуть, господарська машина в ССОР взагалі б зупинилася на місці.

Абож розказує інший покупець „нашому знайомому”: зовсім гладко зумів він поладнати з пральнею, де довгі чергі людей ждуть, щоб добитись свого, і то тільки для того, щоб тільки передати свої речі до чищення чи до прання — і аж після двох або трьох днів могли відібрати. Цілком інакше мається справа, коли дається хабаря. Наш знайомий покупець телефонує до пральні і просить до телефону Галочки. „Галочка, у трубке”... — „При телефоні Семен Павлович. Чи можу я зараз прийти?”.

Прибувши до пральні, згаданий Семен Павлович побачив, що величенька кімната, як то кажуть у Галичині, „битком набита”. Але він на це не зважав, а подався до задньої кімнати, з повною валізкою брудної білизни та одягів, — і прямо до огрядної Галочки, яка вже ждала на нього. Вона взяла валізку й порадила прийти через годину. Вона, очевидно, не боялася, що їх хтось може зловити на такому вчинку, бо всі інші працівники мають своїх подібних „покупців” та подібні „орудки” і вони щомісячно платять своєму начальству, щоб воно „нічого не зауважувало”. За годину наш покупець відібрав у Галочки (а не в черзі!) свою валізку, напакowaną його ж чистими сорочками та одягом, і заплатив вимагану суму, тобто урядову ціну, але з тією різницею... що гроші пішли не до державної каси, але до кишені Галочки...

Подамо ще один образ щоденного підкупства або, як дехто його справедливо окреслює, загнивання советської системи.

„Наш покупець” потелефонував до великої паперової крамниці, щоб дістати туалетний папір. Як звичайно, була відповідь, що паперу немає. Та він цим не зразився, не втратив надії. Він пішов прямо до знайомої працівниці Люди. Молоденька дівчина навіть не спитала, чого саме йому потрібно, тільки зручно шепнула

Д-р Микола Степаненко

РОСІЙЦЕННЯ УКРАЇНИ

(Кінець)

...поширення неписьменности, малописьменности й обмеження доступу до вищих наукових сфер та до оволодіння новітньою технологією й професіями високо індустріялізованих спільнот,

...запровадження й зміцнення імперсько-колоніальної солдатчини та терористичної таємної поліції,

...закріпачення селянства й накинених примусової російськообщиної колективізації,

...погноблення національної гордини й безпощадна боротьба з виявами національної свідомости та з вияскравленнями національної окремішности,

...загальмування приросту населення,

...викорчовування народних традицій і звичаїв і погноблення народного мистецтва,

...присвоєння й вивезення до російських культурних центрів археологічних знахідок і мистецьких надбань українського народу,

...знищення національних, суспільних і культурних організацій та установ,

...загибля провідних національних кадрів і заміна їх привезеними іногородцями, а також убивства політичних і культурних діячів,

...заглушування національної пам'яті народу й фальшування історії,

...заохочення перекинства, занедбання національних обов'язків, донощицтва й національного самоїдства,

...насильне запровадження російської мови й культури в державне діловодство, в середники масової інформації й зв'язку, в усі ділянки шкільництва, у видавництво книжок, журналів і газет, в театр і різні форми мистецької самодіяльности, в кіно тощо,

...різке зменшення й обмеження накладу україномовних видаць і зумисні перешкоди в поширенні їх серед читачів, а за царських часів — загальна заборона книгодрукування українською мовою; усунення українських

на вухо так, щоб не почули інші співпрацівники: „Зустріньте мене он там, на подвір'ї”. Він вийшов з крамниці, і вже Люда ждала при входовій брамі з малим клуночком, в якому були десять ролюк туалетного паперу. Офіційна ціна за десять ролюк була два рублі і вісімдесят копійок. „Наш покупець” тицьнув в руки Люді п'ять рублів. Вона подякувала — і він подякував, — і всі задоволені. І так советська економічна машина скрипить, але... іде. Такі й подібні „транзакції” не є винятки, але правилом у цілому СРСР.

Подібних образків із щоденного життя або прикладів поширеного й майже узаконеного хабарництва можна б навести багато більше. Це не тільки в ділянці прохарчування, консумційної промисловости, але і в обсязі духових потреб, як, напр., купівля квитків до театру, кіна або цирку. Тут „наш покупець” може не дає хабаря в руки продавчиці квитків на очах

усіх при віконці до кіна, але зате при нагоді свят чи річниць — принесе їй дорогу французьку парфуму чи першоклясну пачку шоколяди і т.п.

Подібне діється при закупні дощок, вугілля, квітів і т.д. Таким способом, поруч із урядовою господаркою, яка є звичайно неповторною і напрочуд повільною, — процвітає приватна, метка, різновидна, доволі точна господарка, ніби мотор оливою — підливана хабарями на кождому кроці. Бо, якщо не дати хабаря, то пацієнт не матиме ліжка в шпиталі, одяг не буде почищений у пральні, квитка ні літак не виштачить...

Правда, держава може карати винних, але навіть адміністративний апарат не всілі працювати належно і совісно. В питанні здобуття харчів чи товарів щоденного вжитку або послуг нерідко десятирублівка виявляється могутнішою за само КГБ.

книг з бібліотек і підпали їх,

...запровадження жорстокої цензури й таких напрямних для творчості українських письменників, за яких наша література була б друго- і третьорядною й непритягальною,

... посилена проповідь „злиття націй” і національних культур, всебічне, зокрема адміністративне й поліційне, сприяння цьому процесові й затаврування націй, національних мов і культур як чогось віджилого, відсталого, навіть реакційного, жалюгідного й підозрілого,

... загачування, замулювання, збіднювання джерел нашої духовості через потужну „мовну блокаду” (Іван Дзюба, стор. 186) і систематично перепроваджуваний лінгвіцид, тобто мововбивство,

... глузування й припущення тих українців, які ще говорять і творять українською мовою, а водночас вивипування російської мови та витворення упривілейованих умов для її вивчення як нібито єдиного середника спілкування між народами та засобу зближення і злиття націй, і т.д. і т.п.

За кожним із цих напрямків, методів і ви-

явів комплексного російщення в минулому й тепер стоять сотні й тисячі моторошних фактів. Всі вони однаково вимовні і небезпечні. Вони також є свідченням того, що з кожним роком Україна перестає бути „національною реальністю”, а послідовно й безкарно перетворюється московськими імперіялістами-колонізаторами в „адміністративно-географічну приповідку та бюрократичну притичину” (Іван Дзюба, стор. 251).

А тому, як писав 20 років тому Іван Дзюба, „немає нічого дивного і несподіваного — а тільки природне й закономірне — в тому, що все більше людей по всій Україні починають почувати глибоку тривогу за долю своєї нації. Особливо гріккі і часто суперечні рефлексії породжуються у значної частини молоді”. (Іван Дзюба, стор. 247).

За останніх 20 років становище України і українців у новітній „тюрмі народів” — ССРСР страхотливо погіршилося. До крайніх меж загострилася наша спільна й „глибока тривога за долю своєї нації”. І якраз цим пояснюється дуже своєчасне, далекогозоре й злободенне включення в програму 4-го СКВУ, обговорення імперіялістично-колоніального комплексу російщення України і українців та опрацювання широкої наступальної програми, говорячи словами Івана Дзюби, „самозахисту” нації перед лицем очевидної перспективи зникнення із сім’ї людства” (Іван Дзюба, ст. 250).

Як писав далі Іван Дзюба, в Україні діють могутні природні сили „постійного самовідродження, самозбереження, самозахисту”. Ці сили національного існування... „дробиваються стихійно і непередбачено всюди, ставлячи незбагненні загадки тупооким стратегам єдинообразія і перекидаючи всі історіософські предначертання щедрінських градоначальників.

Сили ці незглибимі й невичерпні, допильнувати й сконтролювати їх неможливо ні при якій техніці політичного стеження”. (Іван Дзюба, стор. 250).

Але ці сили потребують нашої обдуманого, скоординованої, всебічної і негайної допомоги. І подання такої допомоги повинно бути нашим найважливішим і першочерговим завданням.

ЮНЕСКО І РОСІЙЩЕННЯ УКРАЇНИ

Ще в 1980 р. московська агентура в Комісії ООН у справах науки і культури, на сесії ЮНЕСКО в Югославії, добила того, що вирішено було за кошти ЮНЕСКО видавати від 1982 року 5 нових журналів — усі російською мовою.

Тепер усі ті п’ять російськомовних видань рекламуються в Україні та ін. неросійських „республіках”, і їх, звичайно, купують люди, в надії, що знайдуть там щось цікавіше, ніж сам соціалізм-комунізм... У тих журналах — „Наука и общество”, „Природа”, „Музеум” та ін. — друкуються такі статті, які ідеологічно підходять Москві, і з їх допомогою тепер вже і ЮНЕСКО сприяє російщенню України та інших підкорених Росією народів.

МОВОВБИВСТВО — НАЙЖАХЛИВІШИЙ ЗЛОЧИН ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОБУТНОСТІ

В імперіялістично-колоніальному комплексі російщення України і українців кожний засіб і кожна дія є однаково болючими, шкідливими і смертельно небезпечними у своїх дальших наслідках. Одначе, вершинним злочином і душогубною, смертоносною дією, націленою в саме серце нації, є лінгвіцид, або мововбивство. Іван Дзюба наводить, на жаль, без подання джерела, такі слова Фрідріха Адольфа Дісервега:

„Мова для людини священна. Посягати на неї, пограбувати її від людини, наз'язувати її чужу — означає посягати на корінь життя людини. Кожний народ на світі вважає в такому чинкові злочин проти своєї самобутності і не залишає його без покарання. Через мову народ живе, в ній втілений його дух. Вишлекана мова — це велике діло, ознака і виразник його найвнутрішнішої суті”.

(Іван Дзюба, стор. 190)

Визначний педагог українського роду Костянтин Ушинський (1824-1870), що довгий час жив на Чернігівщині й помер у Києві та осуджував заборону царського режиму вивчати в школах українську мову, писав таке:

„Коли зникає мова — народу більше нема!.. Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ. І нема насильства більш нестерпного, як те, що хоче відібрати в народу спадщину, створену незчисленими поколіннями його віджилых предків. Відберіть у народу все — і він все може повернути; але відберіть мову, і він ніколи вже більше не створить її; нову батьківщину навіть може створити народ, але мови — ніколи, і коли вмерла мова в устах народу — помер і народ”.

(К. Ушинський, „Рідне слово”, Львів, 1960, стор. 9-10).

Можна було б наводити багато, якщо не безліч, подібних висловів найвизначніших діячів різних народів. Але зробімо висновок словами Івана Дзюби, оснований на кількасотлітній злочинній політиці мововбивства, що її послі-

довно здійснювала царська і комуністична Росія:

„Якщо позбавити народ його мови — це вбити народ, і якщо цього злочину немає з чим порівняти, — то з чим порівняти його тоді, коли така душогубська політика маскується в благородні словеса; коли вона сама, судячи і радячи, оголопує злочинном усякий інстинктивний самозахист; в тім числі мовний самозахист народу; коли вона не має найменшої чесности виступити в своїй власній істоті і запевняє, що то не вона відбирає в народу рідну мову, а сам народ від своєї мови відмовляється?”

Якби якийсь народ відмовився від своєї мови, це означало б, що він відмовляється від самого себе. Ясно, що такого бути не може. Історія досі не знає добровільної відмови народів від самих себе, тобто добровільного самогубства народів. Не було і не може бути такого ніколи, як не може людство хотіти самознищитися.

Немає і тепер добровільного зречення українського народу чи його частини від самого себе, своєї мови. Те, що поверховому поглядові здається добровільним, насправді таким не є. **МАСМО ВИМУШЕНУ, ПІД ТИСКОМ ОБСТАВИН І ДІЄЮ СЕРИОЗНИХ ПРИЧИН** відмову частини українців від своєї мови і всі зв'язані з цим ненормальні наслідки для суспільства”.

(Іван Дзюба, стор. 191-192).

За часів царату наша історія знала незамасковану „душогубську політику” мововбивства, що виявлялася в „Указі” Петра Першого з 1720 року про заборону друкувати світські книги українською мовою, далі — в „Указі” Александра I з 1804 року про заборону вчитися українською мовою; в забороні українських недільних шкіл за часів Александра II з 1862 року; в наказі-циркулярі міністра внутрішніх справ Петра Валусєва з 20 липня 1863 року, в якому було сказано, що української мови „не било, нет і бити не может”; в його ж інструкції цензурним комітетам, що забороняла друкувати будь-яку популярну літературу українською мовою й, нарешті, у ганебному Емському „Указі” того ж таки Александра II з

1876 року, що не лише забороняв друкувати перекладні й оригінальні твори українських письменників, влаштовувати театральні вистави й концерти, видавати ноти з українськими словами, а й не дозволяв привозити з-за кордону книжок українською мовою.

Але історія **останніх 65-ти років** московсько-імперіалістично-колоніального душоубства справді лицемірно „маскується в благородні слова” дружби народів, старшобратської допомоги, боротьби проти ворожів виявів „буржуазного націоналізму” і т. п. Ця „душоубська політика” стала особливо агресивною й безоглядною протягом останнього чвертьстоліття, почавши хрущовськими тезами ЦК КПСС і Ради Міністрів СРСР з 16 листопада 1958 року і їхньою „Статтею 19-ою” про „право батьків вирішувати, в школу з якою мовою навчання віддавати своїх дітей”, а потім коли на 22-му з’їзді Комуністичної Партії Советського Союзу в 1961 р. Нікіта Хрущов проголосив дійсно розбійницьку шовіністичну політику „зближення і злиття націй”, підтверджену 24-им з’їздом КПСС у 1971 році; коли маріонетковий „уряд” УРСР видав у листопаді 1978 року декрет про „удосконалення вивчення й викладання російської мови в загально-освітніх школах і педагогічних навчальних закладах республіки”; коли в травні 1979 року московські великодержавні шовіністи скликали в Ташкенті науково-методичну конференцію обмосковлювачів під гаслом: „русский язык — язык дружби і сотруди́чества народо́в”; коли в Постановах ЦК КПСС з нагоди 60-тиліття створення СРСР, видрукованих у пресі 25 лютого 1982 року, цинічно говорилося про те, що „на благодатному ґрунті зрілого соціалізму зростає і міцніє єдина інтернаціональна культура радянського народу” і що „російська мова, **добровільно** прийнята радянськими людьми, як мова міжнародного спілкування, стала важливим фактором зміцнення соціально-політичної й ідейної єдності радянського народу, розвитку і взаємозбагачення національних культур (Вона, — сказано далі в цих Постановах, — відкрила всім нашим народам широкий доступ до духовних багатств світової цивілізації. Кожний радянський громадянин

має можливість навчитися великої російської мови. Нині 82 проценти населення країни вільно володіють нею”); коли, нарешті, в травні 1983 року появилася ВАЛУЄВСЬКОГО типу таємна постанова ч. 473 ЦК КПСС і Ради Міністрів СРСР під назвою „Про додаткові заходи по вдосконаленню вивчення російської мови в загально-освітніх школах і інших навчальних закладах союзних республік”, а слідом за нею — постанови й інструкції київських квіслінгів-обмосковлювачів.

Найновіші постанови й таємні інструкції зовсім ясно прокладають шлях для моторошної „перспективи зникнення із сім’ї людства” (Іван Дзюба) уярмленого, пограбованого, застрашеного й зросійщеного українського народу на Батьківщині. Преса вільних українців свого часу друкувала ці постанови й інструкції, належно пояснюючи захований у них русифікаторський зміст і демаскуючи облудну брехню про „взаємозбагачення і розквіт національних культур”, „рівноправність”, „добровільність” і т. п.

На підставі цих постанов і інструкцій російській мові забезпечується й надалі панівне й упривілейоване становище в Україні і в інших так званих „союзних республіках”. Для російських шкіл, для російських учителів, для студентів і учнів, що вивчатимуть мову московських „надлюдей” („іберменшів”!), загарантовано окремі поліпшення, лябораторії, гуртожитки, стипендії, доступ до аспірантури, до службової кар’єри й забезпеченого життя. Для них видаватимуть кращі підручники, методичні посібники й фільми. Для обмосковлювачів за рахунок поневолених надменів будуть влаштовані спеціальні курси підвищення кваліфікації, наради-семінари, полегшені іспити на кандидатські й інші наукові звання, науково-практичні конференції під традиційним, „ташкентським”, гаслом — „російська мова — мова міжнародного спілкування, дружби і співпраці народів СРСР” з забезпеченням усіх вигід і з багатими прийняттями та екскурсіями й з усякими іншими „лакомствами лукавими”, перед якими ледве чи встоїть збіджений і вигожданий советський обиватель... А якщо до

цього прийде ще й „активізація органів КГБ”, що наглядають над „національною політикою в Україні”, і їхня „зворушлива опіка над справами української культури” (Іван Дзюба, стор. 247), особливо ж ота з форм, що „останнім часом забирає гору”: „зубодробильна — запретить, пресеєць, ізолювать” (там таки), то „добровольці зречення української мови й русификаторського насильства знайдуться!

Вільні українці розуміють справжню великодержавницьку шовіністичну спрямованість цих заходів. Однак краще послухаймо оцінку знавця і чесної людини звідти, з-під „московського караулу”:

„Як ж це „добровільність” і демократизм, коли вибір зарані зроблений керівництвом, яка ж це „добровільність”, що діє згідно з пляном — керована добровільність! Якщо керівництво підтримує (і спрямовує) „процес”, то спробуй виступити проти того, що керівництво підтримує (і спрямовує)! А якщо виступити проти цього не можна (і таки справді не можна), то де ж тут добровільність і демократизм?!”

Одне слово, як то кажуть, брехня на брехні сидить і брехнею поганяє!”

(Іван Дзюба, стор. 225)

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО: „НІХТО НЕ ПЕРЕКРЕСЛИТЬ МІЙ НАРОД!”

Тотальне поневолення, велетенські спустошення й руїни, холоднокривне біологічне вбивство кількох мільйонів невинних людей і пляноване щоденне вбивство духа нації — її мови — такий моторошний підсумок понад вісімсотлітнього російщення, або обмосковлення, України і українців, особливо ж його останнього комуністично-советського періоду, найжорстокішого в історії людства. Втрати наші величезні і майже необлічимі. Опис злочинів, кількості жертв і обвинувальні документи заховані під „багатьма замками”, під „багатьма печатами”, або засипані „заораною і засіяною землею”.

Зовсім слушно наші дослідники російщення у вільному світі (наприклад, Дмитро Соловей) і борці проти обмосковлення в Україні (наприклад, Олесь Бердник у зверненні до Росії п. н.

„Терновий вінець України”, 1980 і Максим Сагайдак, „Український вісник”, випуск 7-8, 1975 р.) лихоліття від Голодомору 1933 року й дотепер називають „Голготою України”.

Олесь Бердник писав:

„Глянь на моє чоло, Росіє, — ти побачиш терновий вінець. Так, результат багатовікової спілки наших нарочків — ГОЛГОТА УКРАЇНИ, окраденої, замученої, оббріханої, розп'ятої”. (Цитуємо за працею Леоніда Полтави „До історії російщення України від 1720 року”, Збірник УККА, 1983, рукопис, стор. 31).

Це — геняльне порівняння, що могло зродитися й визріти тільки в пророчій душі поетамислителя. Олесь Бердник відповів за всіх українців, „мертвих, живих і ненароджених” „в Україні й не Україні суцях” на понад стосороклітнє запитання нашого пророка: „КИМ закуті”, окрадені, замучені, оббріхані, розп'яті? І вже немає найменшого сумніву в цьому! — Московією, Росією від Юрія ДОВГОРУКОГО до ЮРІЯ КРИВОРУКОГО!

Напередодні величного і славного Тисячоліття охрещення України-Руси розвиньмо думки наших мучеників і провидців і відповімо на друге Шевченкове питання: „За ЩО закуті?” — За ЩО ростово-суздальський князь Андрій Богоненависник нещадно грабував і руйнував християнський Київ і, за словами Дмитра Дорошенка та Митрополита Василя Липківського, хотів остаточно його ПРИНИЗИТИ? Чому, „За ЩО” його злочини продовжували царі: Петро І, Катерина ІІ, Александри й Ніколаї та комуністичні „фіурери”?

Ми повинні не тільки обраховувати числа і факти наших величезних утрат і „плакати, плакати, плакати”, а й піднятися у незмірні високості духа та голосно відповісти на запит Т. Шевченка й сказати єдину і святу Правду:

Ми закуті, окрадені, замучені, оббріхані й розп'яті за те, що це Київ і древню Україну-Русь

... благословляв хрестом
Опромінений,
Ласкою Божою в серце зраний
Андрій Первозванний

СТЕРТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
“БУДУЧНІСТЬ”
 У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОПЛАНОВА-
 ЦІМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
 НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
 ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЙ,
 ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
 (КРИМ МОРТЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ
 ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧ-
 КОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5 1/2%
 ДИВІДЕНДИ

Вкладчык маєть безкоштовне життєве
 забезпечення на висоті 2,000 дол.
 Ошанності забезпечені на вській висоті.

Future Credit Union of Detroit
 4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
 3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
 Tel.: 843-5411

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА
 В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА
 ОПЛАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРІМ І
 ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ПРОШОВИМИ
 ЧЕКАМИ; УЛІВНЕ НАВДЕШЕВИШІ
 КРЕДИТ НА АВТА, МОРТЕДЖІ,
 РЕКОРТ КОМІ, МЕРБІ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ,
 ВАКАЦІЙ, ВЕСІЛЛЯ ТА ІНШІ ЦІЛІ.
 СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
 МАННО КОЖНОГО ВКЛАДЧИКА ЧИ ПОЗИЧКОДАВЦЯ
 ЗАБЕЗПЕЧЕНІ.

Прймає ошанності і платить 7% дивіденди
 Безплатне забезпечення ошанності
 Безплатне життєве забезпечення
 на 2,000 дол.

Адреса:
 SUMA (YONKERS)
 FEDERAL CREDIT UNION
 Yonkers, N.Y. 10703
 Tel.: 914-965-8560

“ПЕРВІСІТЬ”
 1-й УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ ШАДІНЧИЙ БАНК

Через ошаднісць до кращого зарплати!
 Шадісць, позичайте та полатоуккуйте всі свої банкові потреби
 у найбільшій українській фінансовій установі

Ошаднісць забезпечені федеральною агенцією до висоти 100 тисяч дол.

1st SECURITY FEDERAL SAVINGS BANK
 936 North Western Avenue
 Chicago, Illinois 60622
 (312) 772-4500

BRANCH:
 2166 Plum Grove Road
 Rolling Meadows, Illinois 60008
 (312) 991-9393

ВЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

